Јенс Карстенсен, Данска

Алија Муминагиќ, Данска

ФИНСЛЕР-ХАДВИГЕРОВ КВАДРАТ

Во оваа статија ќе дадеме решение на една интересна задача за квадратите конструирани однадвор над страните на конвексен четириаголник. Тоа е следнава задача.

Задача 1. Над страните на конвексниот четириаголник $ABCD$, надвор од него, се конструирани квадрати, чии центри се точките E,F,G,H (цртеж десно).

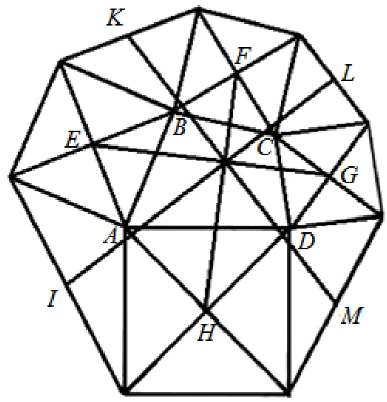

Докажи дека $\overline{EG}=\overline{FH}$ и $EG\perp FH$.

Ги поврзуваме со отсечки надворешните темиња на квадратите (цртеж десно) и средините на овие отсечки да ги означиме со I,K,L,M. Докажи дека $\overline{IL}=\overline{KM}=\overline{EG}\sqrt{2}$.

Пред да преминеме на решавање на заадачата ќе решиме две помошни задачи.

Задача 2. Нека се дадени два квадрати $ABCD$ и $AB_1C_1D_1$, соодветно со центри P и T (цртеж 2). Ако точките Q и S се средини на отсечките DB_1 и BD_1, тогаш четириаголникот $QPST$ е квадрат.

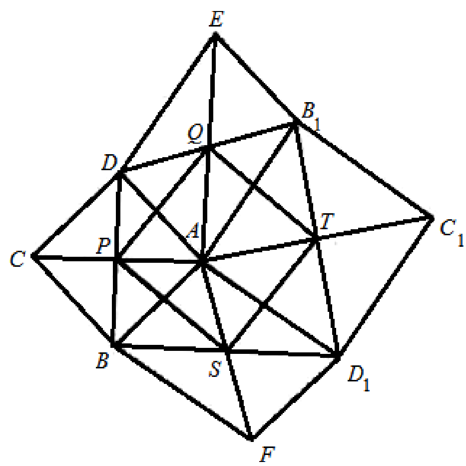

Решение. Да го дополниме триаголникот ADB_1 до паралелограм $ADEB_1$ (отсечката AQ ја продолжуваме преку Q и на продолжението конструираме точка E таква што $\overline{QE}=\overline{QA}$. Го ротираме паралелограмот $ADEB_1$ околу точката P за агол 90°, во насока на движењето на стрелките на часовникот. Така паралелограмот $ADEB_1$ се пресликува во складен паралелограм BAD_1F. Но ротацијата ги запазува аглите и растојанијата, па затоа важи $\overline{PQ}=\overline{PS}$ и $PQ\perp PS$. Слично докажуваме дека $\overline{TQ}=\overline{TS}$ и $TQ\perp TS$. Според тоа, четириаголникот $QPST$ е квадрат.

Квадратот $QPST$ се нарекува *Финслер-Хадвигеров квадрат* за квадратите $ABCD$ и $AB_1C_1D_1$.

Задача 3. Дадени се квадратите A_1EKF и A_1GMH. Докажи дека:

а) $\overline{EG}=\overline{FH}$ и $EG\perp FH$,

б) ако P е пресечната точка на отсечките EG и FH, тогаш отсечката KM ја содржи точката P и го полови аголот меѓу EG и FH, и

в) $A_1P\perp KM$.

Решение. а) Со ротација во насока на движењето на стрелките на часовникот околу точката A_1 за агол 90°, триаголникот A_1GE се пресликува во триаголникот A_1HF, па затоа важи $\overline{EG}=\overline{FH}$ и $EG\perp FH$.

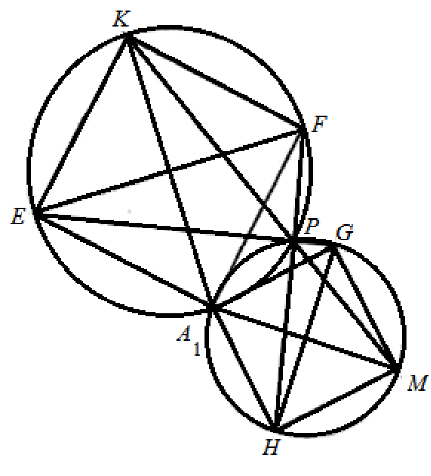

б) Од $EG\perp FH$ следува дека точката P е втората пресечна точка на кружниците опишани околу двата квадрати (Зошто?). Да ја поврземе точката P со точките K и M. Тогаш $\measuredangle MPG=45^\circ$ и $\measuredangle KPE=45^\circ$, од што следува дека точките K,P,M се колинеарни (Објасни!).

в) Од $\measuredangle A_1PK=90^\circ$, следува $A_1P\perp KM$.

Сега може да се вратиме на решавањена почќетната задача.

Решение на задача 1. а) Во четириаголникот $ABCD$ ја повлекуваме дијагоналата AC (цртеж десно). Го конструираме Финслер-Хадвигеровиот квадрат за квадратите над страните AB и BC. Темињата на тој квадрат се: K - средината на отсечката B_1B_2, E - центарот на квадратот над страната AB, A_1 - средината на отсечката AC и F центарот на квадратот над страната BC. Слично го конструираме Финслер-Хадвигеровиот квадрат за квадратите над страните CD и DA и тоа е квадратот MGA_1H. За квадратите KEA_1F и MGA_1H, од задача 3 следува $\overline{EG} = \overline{FH}$ и $EG \perp FH$.

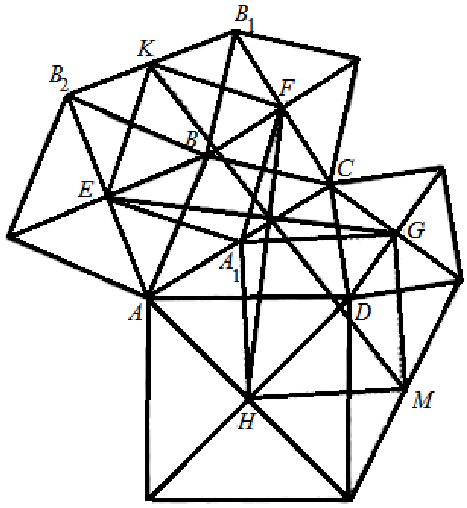

б) Да ги нацртаме Финслер-Хадвигеровите квадрати KEA_1F и MGA_1H (цртеж десно). Понатаму, за овие два квадрати да го конструираме Финслер-Хадвигеровиот квадрат $PMNQ$. Во триаголникот EGF точките T и P се по конструкција средини на страните GF и FE. Тоа значи дека PT е средна линија за триаголникот EGF, па затоа

$$PT \parallel EG \text{ и } \overline{PT} = \tfrac{1}{2}\overline{EG}. \qquad (1)$$

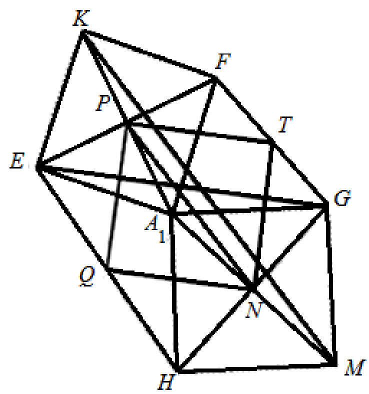

Во триаголникот KA_1M точките P и N се средини на страните KA_1 и A_1M, па затоа

$$PN \parallel KM \text{ и } \overline{PN} = \tfrac{1}{2}\overline{KM}. \qquad (2)$$

Но, PN е дијагонала на квадратот чија страна е PT, па од Питагоровата теорема следува

$$\overline{PN} = \overline{PT}\sqrt{2} = \tfrac{1}{2}\overline{EG}\sqrt{2}$$

и од (2) следува

$$\tfrac{1}{2}\overline{KM} = \overline{PN} = \tfrac{1}{2}\overline{EG}\sqrt{2},$$

т.е.

$$\overline{KM} = \overline{EG}\sqrt{2}.$$

На читателот мну препуштаме да докаже дека $\overline{IL} = \overline{KM}$, при што треба да ги конструира Финслер-Хадвигеровите квадрати за квадратите над страните BC и CD, односно DA и AB.

Забелешка. Од претходните разгледувања следува дека задачата може да се прошири со тоа што ќе побараме да се докаже и тврдењето:

Докажи дека правите EG, FE, KM, IL *минуваат низ иста точка.*

Статијата прв пат е објавена во списанието Математички лист на ДМ на Србија